

LARS LARSSON I ROLFHAMRE

var min och mina syskons far. Han betydde mycket för oss under vår uppväxttid som förebild och stödjare. Den aktning vi kände för honom redan under hans livstid har med åren ökat. Han var i många avseenden en ädling.

Förutom bonde och far var Lars Larsson en mångbetrodd man i bygden och i länet. Därom vittnar förteckningen över hans förtroendeuppdrag. Mycket av det som under hans tid kunde skötas av en enda förtroendeman har senare kommit att växa till förvaltningar med anställda, där förtrondemännens uppgift blivit att fastlägga ramarna, under det att de anställda gjort förarbetet och verkställt besluten. Lars Larsson representerar de förtroendemen, som skötte allt, oftast i ett rum i sitt eget hem, ofta möt en i förhållande till arbetsvolymen blygsam ersättning, i flera fall utan någon ersättning alls.

Föreliggande uppsatser är ingen uttömmande biografi över Lars Larsson. Dock ger de förhoppningsvis en bild av honom som den kyrklige och kommunale förtroendemannen och bonden.

Uppsatserna tillägnas mina syskon, mina barn och mina syskonbarn.

Gävle i november 1994

Sture Rolfhamre

LARS LARSSON I ROLFHAMRE 1889-1965

Född i Rolfhamre, Ljusdal, 14 maj 1889

Föräldrar: bonden Lars Andersson i Rolfhamre och hans hustru Margreta född Cedermark.

Döpt 18 maj 1889 av komminister Daniel Silén. Dopvittnen: Torparen Per Andersson och hans hustru, Bäckan, soldatsonen Olof Strandberg, Wik, och husmansdottern Anna Jonsdotter, Onsäng.

Sexklassig folkskola i Heden. Avgångsbetyg (Amalia Fahlander) med Berömlig i Biblisk historia och Geografi, i övrigt Med utmärkt beröm godkänd och Med beröm godkänd.

Konfirmerad i Ljusdals kyrka den 2 maj 1903 av vice pastor Daniel Silén (?).

Kurs vid Skogs- och lantmannaskolan i Bollnäs 1909.

Värnpliktsutbildning vid Jämtlands fältjägareregemente, I 5, Östersund, 1910-1911.

Beredskapstjänstgöring under första världskriget.

Plutonchefsutbildning (officersersättare) 1916. Betyg 4 x 10, 4 x 9, 1 x 8.

Gift 30 juni 1922 med Anna Kristina Larsson, född 4 januari 1889, från Heden.

Barn: Lars Sture, född 8 maj 1923, Olof Göran, född 1 oktober 1924, Anna Margareta, född 12 maj 1926, Inga Kristina, född 27 ~~jan~~ ^{jan} 1929, Bengt Anders, född 28 januari 1929.

Ägare och brukare av hemmanet Rolfhamre nr 2 1920-1954.

Död 15 december 1965 i Ljusdals lasarett. Dödsorsak: Infarctus cordis.

Jordfästning i Ljusdals kyrka 20 december 1965, officiant komminister Harry Holm.

Kyrkliga uppdrag

Ledamot av Ljusdals församlings kyrkoråd 1918-1963

Kyrkvärd 1922-1963

Kyrkokassör 1926-1957

Ledamot av kyrkofullmäktige 1932-1963

Ledamot av Uppsala domkapitel, vald av ombud för pastoraten, 1943-1954

Ordförande i boställsnämnden för Norra Hälsingland (Ljusnans, Sundhede och Nordanstigs kontrakt) 40-talet och början av 50-talet

Boställsvärd i Ljusdals pastorat 1947-1963

Ordförande i Ljusdals församlings kyrkobrödrakår 1948-195 (?)

Kommunala uppdrag

Ordförande i kommunalnämnden och kommunalkassör i Ljusdals landskommun 1931-1935.

Ledamot av kommunalfullmäktige 1931-1954, dess vice ordförande 1951-1954.

Ordförande i kommunalstämman 1931-1954

Ordförande i hälsovårdsnämnden 1936-1943

Ordförande i kristidsnämnden 1939-1947

Ordförande i taxeringsnämnden 1939-1950

Ordförande i fastighetstaxeringsnämnden 40- och 50-talet

Ordförande i beredningsnämnden för fastighetstaxering 1944

Uppdrag hörande till lantbrukets organisationer

Ordförande i Järvsö-Ljusdal-Färila-Ramsjö hushållsgille 1926-1947

Revisor i Gävleborgs läns hushållningssällskap 1941-1959

Kassör i Ljusdals andelsmejeriförening 20-talet

Övriga uppdrag

Ledamot och ordförande i Svenska Handelsbankens lokalstyrelse 1935-1959

Ledamot och ordförande i styrelsen för Edeforsens Kraft AB 1939-1965

Ordförande i Ljusdals fornminnes- och hembygdsförening 1937-1947

Ordförande i styrelsen för Stiftelsen Karin Jonssons i Ångsätter minne-Ljusdalsbygdens museum 1946-1965

Ledamot i Gävleborgs läns prövningsnämnd 1939-1947

Ledamot i Gävleborgs läns egnahemsnämnd 40-talet

Ledamot i Expropriationsnämnden för Hälsinge flygflottilj 1944-1945

Landstingsman 1939-1942

Ordförande i Ljusdals moderatförening 1940-1942

Utmärkelser

Riddare av Vasaorden 1947

Medaljen "För medborgerlig förtjänst", femte storleken, 1959

Hushållningssällskapets silvermedalj 1959 (?)

LARS LARSSON I ROLFHAMRE

År 1945, då Lars Larsson var 56 år, hemmansägare och brukare av en medelstor hälsingegård, innehade han följande förtroendeuppdrag:

Ledamot av kyrkorådet

Kyrkvärd

Kyrkokassör

Ledamot av kyrkofullmäktige

Ledamot av Uppsala domkapitel

Ordförande i boställsnämnden för Norra Hälsingland

Ledamot av kommunalfullmäktige

Ordförande i kommunalstämman

Ordförande i kristidsnämnden

Ordförande i taxeringsnämnden

Ordförande i fastighetstaxeringsnämnden

Ordförande i hushållsgillet

Revisor i Hushållningssällskapet

Ledamot i länets egnahemsnämnd

Ledamot i expropriationsnämnden för Hälsinge flygflottilj

Ledamot i länets prövningsnämnd

Ordförande i styrelsen för Edeforsens Kraft AB

Ledamot (ordförande?) i Svenska Handelsbankens lokalstyrelse

Ordförande i hembygdsföreningen

KYRKVÄRDEN LARS LARSSON I ROLFHAMRE

Den 27 dec 1917 valdes den då 28-årige ogifte Lars Larsson i Rolfhamre till ledamot av Ljusdals församlings kyrkoråd fr o m den 1 jan 1918. Därmed inleddes en lekmanagärning inom Ljusdals församling av enastående omfattning. När Lars Larsson med utgången av år 1963 lämnade de sista uppdragen i församlingen, hade han varit ledamot i 46 år, kyrkvård i drygt 41 år och kyrkokassör i 32 år.

Kyrkorådsledamoten

Det kyrkoråd som valdes fr o m 1918 utgjorde tillika barnavårdsnämnd. Det var samtidigt det första kyrkoråd, som inte längre handlade några skolärenden, eftersom dessa ärenden fr o m detta år lades under ett fristående skolråd.

Det nyvalda kyrkorådet utgjordes av, förutom Lars Larsson, kyrkvårdarna Anders Wallin och Anders Persson i Nore, Gustaf Skoglund i Tälle, O. Thunborg i Hofsberg, Per Lindqvist i Sörkämsta, Lars Persson i Välje, Per Lycksell i Kläppa och lärarinnan Anna Johansson i Kläppa.

Den 9 febr 1918 deltog LL för första gången i ett sammanträde med kyrkorådet. Han var därefter en av de flitigaste deltagarna. Ett undantag utgjorde 1920, då han deltog i endast ett av nio sammanträden, nämligen den 2 okt. Anledningen härtill är okänd. Från 1922, då LL hade valts till kyrkvård, deltog han i så gott som alla sammanträden. Därtill utsågs han oftast till justeringsman, vanligen tillsammans med den andre kyrkvärden. Han fick också fler och fler uppdrag att utreda och verkställa ärenden, föraförhandlingar, tillse fastigheter och representera församlingen i olika sammanhang.

Under de 46 åren som kyrkorådsledamot kunde LL märka hur kyrkorådets arbetsuppgifter ökade. Protokollen blir för varje år längre och mer utförliga. Antalet paragrafer var 1918 47, varav merparten avser barnavårdsärenden, och endast en mindre del egentliga kyrkorådsärenden. 1962 har antalet stigit till 114 för att 1963 vara 95. De allra flesta besluten var enhälliga. Mycket sällan gick ärendena till omröstning. Kyrkorådets sammansättning förändrades radikalt från 1932, då ett politiskt valt kyrkofullmäktige valde ett kyrkoråd, som också avspeglade det politiska läget i församlingen. I stort synes dock kyrkorådets ledamöter också i fortsättningen ha haft kyrkans och församlingens bästa för ögonen.

När LL inträdde som ledamot i kyrkorådet leddes detta av den mångkunnige, lärde och blide prosten Gösta Jonzon. Denne avled den 16 sept 1937. Kyrkorådet råkade ha ett ordinarie sammanträde just denna dag, och komminister Georg Josefsson uttalade några minnesord över den avlidne prosten, som varit kyrkoherde i Ljusdal sedan 1907. LL kom att stå prosten Jonzon mycket nära. Ett av protokollen från kyrkorådssammanträdena under Jonzons sista levnadsår den 17 juni 1936 skrevs av LL som undertecknat protokollet med sin egen stil: "Dag som ovan B.G.Jonzon gn Lars Larsson".

LL:s andre kyrkoherde var Ragnar Alström, som innehade tjänsten åren 1938-1956. Jag tror mig våga säga, att Alström gärna lyssnade till LL:s synpunkter och ofta förankrade besluten hos honom.

LL:s tredje kyrkoherde var Emil Perstad, som tillträdde tjänsten 1957. Dessa båda kände varandra förut sedan Perstad (då Peterson) var kyrkoadjunkt i Ljusdal 1927-1928.

Under Gösta Jonzons sista år liksom under vakanserna mellan kyrkoherdarna var komministern eller kyrkoadjunkten vice pastor och därmed kyrkorådets ordförande. Av dessa kom kanske två att stå LL personligt nära. Den förste var komminister Eric Strömqvist, som kom till Ljusdal 1922, just när LL tillträtt som kyrkvård. Strömqvist var liksom LL angelägen att alla ärenden skulle skötas formellt riktigt. Strömqvists protokoll är föredömligt avfattade.

Lars Lindhagen, kyrkoadjunkt i Ljusdal 1932-1936, ledde kyrkorådets sammanträden flera gånger under år 1936, antingen som vice pastor eller på personligt uppdrag av prosten Jonzon. Lars Lindhagen, född 1906, hade sin glädje i liturgin, förkunnelsen och kyrkomusiken. Jag tror att Lindhagens kyrkosyn och kärlek till gudstjänsten påverkade LL. Denne kom i varje fall att stödja Lindhagens strävanden i orgelfrågan, som vi senare skall se.

Generellt kan sägas att LL alltid hade ett gott förhållande till alla präster, som ledde kyrkorådets sammanträden. Med tiden kom han att alltmer betraktas som den kloke, erfarna och sansade kyrkvärden, som alla lyssnade till.

Kyrkvärden

När kyrkvärden Anders Persson i Nore avled på hösten 1922, valdes LL på kyrkorådssammanträde den 19 okt till hans efterträdare. Han var då sedan den 30 juni gift med Stina Larsson från Heden. Den 7 maj 1923 deltog LL i ett sammanträde med kyrkorådet, och följande dag föddes i Rolfhamre den som är författare till denna uppsats.

LL:s första kyrkvårdskollega var bankdirektören Anders Wallin, en vördnadsbjudande man, betydligt äldre än LL. Anders Wallin betydde säkert mycket för LL:s vidare insatser i församlingens liv. För den, vilken som barn och ung såg de båda kyrkvårdarna sida vid sida i kyrkvärdsbänken eller i hemmet i Rolfhamre, föreföll de vara förenade i varm vänskap.

När Anders Wallin med ålderns rätt avgick som kyrkvård med utgången av 1943, valdes kamrer Gustaf Forsberg till hans efterträdare. Valet var troligen självklart, eftersom Forsberg tillhörde de trogna kyrkobesökarna. Därtill bodde han granne med kyrkan. LL:s relationer till Forsberg var inte lika varma som till Wallin. Av kyrkorådsprotokollen framgår att de båda kunde ha olika åsikter i några frågor. Därtill kom att Forsberg, efter vad jag kunnat förstå, ibland kom med förslag rörande kyrkvärdstjänsten som LL hade svårt att acceptera. När Forsberg lämnade kyrkvärdsuppdraget med utgången av år 1951, bör LL ha uppfattat detta som en lättnad. Gustaf Forsberg älskade att skriva brev. Många måste de brev ha varit som LL mottog från Forsberg såväl under deras gemensamma kyrkvärdsår som också senare. Dessa brev förorsakade LL en del bekymmer och säkert också smärta.

Forsbergs efterträdare som kyrkvård blev Gustaf Johansson i Sunnanås, som LL kände sedan lång tid tillbaka. Johansson blev ordförande i fattigvårdsstyrelsen under LL:s sista år som ordförande i kommunalnämnden 1935. Därefter hade de arbetat tillsammans i kommunen och i församlingen. Båda var bönder. På det personliga planet trivdes de gott tillsammans. Johansson och LL var kollegor i kyrkvärdsbänken fram till 1963, då LL avgick som kyrkvård.

Kyrkvärden Lars Larsson i Rolfhamre blev med tiden ett begrepp i Ljusdals församling. Troget, söndag efter söndag, helg efter helg, cyklade han eller åkte

efter häst eller - de sista åren- körde han bil till kyrkan. Där satt han på sin plats i kyrkvärdsbänken. Vi såg honom prydligt klädd gå med kollektlåven. Efteråt räknade kyrkvårdarna kollekten, justerade protokoll och samtalade om någon aktuell fråga, kanske med prästen eller kyrkvaktaren.

När LL inträdde i kyrkorådet utgjorde detta, som inledningsvis sagts, också barnavårdsnämnd. Merparten av de frågor som kyrkorådet-barnavårdsnämnden hade att behandla gällde barnavårdsärenden. Barnavårdsmän utsågs för varje barn som var i behov av en sådan. Ofta utsågs därtill läraren i byn. Unga som gjort sig skyldiga till snatteri eller inbrott eller andra brott kallades tillsammans med sina föräldrar inför barnavårdsnämnden för förhör. I svårare fall kunde barnavårdsnämnden besluta att söka plats för en ung brottsling på uppfostringsanstalt, vanligen Hall. Föräldrar, vilkas barn inte deltagit i skolarbetet, kallades inför nämnden för att förehållas nödvändigheten av att barnen fullgjorde sin skolplikt. Med utgången av år 1925 upphörde kyrkorådets befattning med barnavårdsärenden. Därmed upphörde också den sista resten av det som en gång var en av kyrkorådets uppgifter: att bedriva kyrkotukt.

Kyrkokassören

Den 1 febr 1926 valdes LL till kyrkokassör, vilket uppdrag han sedan innehade i 32 år. De dagböcker och huvudböcker som han under alla dessa år förde, är en glädje att ta del av. Med sin vårdade och vackra handstil förde han dem noggrant och överskådligt. Han måste ha nedlagt en stor möda på att skriva felfritt - inga överstrykningar eller ändringar. Överskrifterna i huvudböckerna är sköna att se, också i den sista huvudboken han förde år 1957, då LL var 68 år.

Under de 32 åren som kyrkokassör upplevde LL en ökning av ärendemängden vid kyrkorådets sammanträden och de kostnader som församlingen hade för verksamheten. Den första budget för kyrkokassan, som LL lade fram, var för 1927. Den balanserade på 39.423 kr med en utdebitering av 75 öre pr skattekrona. Därtill kom en utdebitering av 30 öre till prästlönekassan. Staten för 1956 balanserade på 203.465 kr med en utdebitering av 54 öre pr skattekrona, vartill kom utdebitering av allmänna kyrkoavgiften 11 öre. Prästlönekassans inkomster av skogsförsäljning och räntor täckte detta år liksom föregående år prästlönekostnaderna. Ljusdal är ett av stiftets största skogsfastighetspastorat.

LL synes inte ha haft något särskilt arvode som kyrkokassör de första åren. I staten för 1927 är upptaget ett arvode på 100 kr till varje kyrkvärd. 1930 fick kyrkokassören ett årsarvode på 200 kr. 1934 får han ett arvode på 100 kr för prästlönekassan. 1937 höjes arvodet till 300 + 100 kr, 1947 till sammanlagt 500 kr. Den 3 oktober 1952 sammanträder kyrkorådet i Rolfhamre medanledning av att 30 år förflutit sedan LL valdes till kyrkvärd. I samband med att budgeten vid samma tillfälle fastställes för år 1953 upptages kyrkokassörens arvode till 1.000 kr, vilket arvode sedan årligen utgår t o m 1957, då LL avgår som kyrkokassör.

Uppdraget som kyrkorådsledamot är inte förenat med arvode förrän 1955, då en sammanträdesersättning med 8 kr pr sammanträde införs. Om vi summerar alla de insatser LL gjort för församlingen under sina många år som församlingens främste förtroendeman, måste vi notera att endast en ringa del av detta arbete ersatts med pengar. Det mesta har utförts utan tanke på egen vinning. Det är helt styrt av kärleken till församlingen och gudstjänsten.

Kyrkobyggnaden

Under de år då LL var ledamot av kyrkorådet företogs ingen större förändring eller restaurering av kyrkan. Den hade grundligt restaurerats 1914 under

ledning av prosten Jonzon. Därefter gjordes endast en del nödvändiga underhålls- och kompletteringsarbeten.

1946-1947 installerades elektrisk uppvärmning i kyrkan. I detta arbete var LL mycket aktiv. Han förhandlade på kyrkorådets vägnar, infordrade anbud och följde arbetet. Under det sista året av LL:s tid i kyrkorådet förbereddes en renovering, vilken företogs 1964-1965. I sakristian finns en text till minne av denna renovering, varav framgår att LL vid denna tid var hederskyrkvärd.

Till kyrktakets och klockstapelns underhåll hör att de regelbundet måste bestrykas med tjära. Av protokollen framgår att LL oftast är den som anförtros att upphandla dessa arbeten och övervaka dem.

Kyrkogårdarna och krematoriefrågan

Tre större kyrkogårdsprojekt infaller under LL:s tid. Den gamla kyrkogården runt kyrkan visade sig vara otillräcklig och under 1920-talet förbereddes anläggande av en ny begravningsplats. Denna förlades till ett område nordväst om kyrkan och invigdes 1930 av ledamoten av Uppsala domkapitel, dåvarande professorn Torsten Bohlin, som var studiekamrat med prosten Jonzons son Bengt. Det hade varit rimligt att prosten Jonzon själv hade fått uppdraget att förrätta denna invigning.

På den nya kyrkogården lät direktören Per Löfqvist uppföra ett mausoleum, där hans stort omsider gravsattes.

Under LL:s uppväxttid och under de första 13 åren av hans mandatperiod i kyrkorådet stod på läktaren en orgel, byggd av den kända firman Gren & Strähle 1764-1765. Orgeln var sedan länge i dåligt skick, varför beslut fattades av kyrkorådet den 9 mars 1931 att uppdra åt firman Setterqvist och Son att bygga en orgel till en kostnad av 33.000 kr. Den 13 sept 1932 invigdes orgeln. Organist var professor Otto Olsson, som hade gjort dispositionen till orgeln och också varit kontrollant vid bygget. Efter invigningshögtiden bjöd församlingen på middag på Järnvägshotellet.

När Lars Lindhagen kom till Ljusdal som kyrkoadjunkt 1932 började han att intressera sig för den gamla Gren & Strähle-orgeln, som nu var nedplockad. Lindhagen var förutom präst och utbildad kyrkomusiker. Han fick litet senare som kollega i prästtjänsten i Ljusdal Ingvar Sahlin, som förutom präst var musikdirektör. Den 16 april 1935 föredrogs i kyrkorådet en skrivelse från Lars Lindhagen, vari denna föreslog att den gamla orgeln skulle uppsättas. Kostnaden härför skulle uppgå till 5.000 kr, vartill kom vissa kompletteringar för 600 kr. Kyrkorådet beslöt undersöka om man för ändamålet kunde ta i anspråk medel från Jonas Jonssons i Hamre fond. Den 14 maj 1935 meddelade LL att advokat Sven Haglund inte funnit några hinder att för ändamålet ta medel från fonden. LL talade för ett uppsättande av orgeln, Anton Ring talade emot. I det läget beslöt kyrkorådet att bordlägga ärendet.

Den 5 dec 1936 togs frågan åter upp. "Efter livligt meningsutbyte" beslöt kyrkorådet åter bordlägga frågan i avvaktan på krematoriefrågans lösning, detta för att undersöka om instrumentet möjligen kunde lämpa sig i ett blivande krematoriekapell. Under tiden skulle orgeldelarna nedpackas och förvaras i utrymme som socknens kommunalnämnd skulle ställa till förfogande.

Mina minnesbilder av LL:s engagemang för Gren & Strähle-orgelns bevarande är mycket tydliga. Han stödde på allt sätt Lars Lindhagen. Den 11 jan 1937 föreslog LL, att Lars Lindhagen skulle få 200 kr för sitt arbete för bevarande av Ljusdals gamla orgel.

Den 19 dec 1954 kom orgelfrågan åter upp på kyrkorådets bord. Kyrkorådet utsåg en kommitté med prosten Alström, musikdirektör Per Erik Trobäck, Anton Ring och kyrkvärdarna med uppgift att utreda "huruvida och i vad mån" den gamla kyrkorgeln kunde tillvaratagas.

förslag till uppsättande av orgeln inte förverkligades. Hade så skett, hade Ljusdals kyrka nu haft en orgelklenod. LL:s engagemang för saken rönt inte den framgång den var värd.

Kyrkogårdarna och krematoriefrågan

Tre större kyrkogårdsprojekt infaller under LL:s tid. Den gamla kyrkogården visade sig vara otillräcklig, och under 1920-talet förbereddes anläggande av en ny begravningsplats. Denna förlades till ett område nordväst om kyrkan och invigdes 1930 av ledamoten i Uppsala domkapitel, dåvarande professorn Torsten Bohlin, som var studiekamrat med prosten Jonzons son Bengt, sedermera biskop i Luleå. Det hade varit rimligare att prosten Jonzon själv hade fått förrätta denna invigning.

På den nya kyrkogården lät direktören Per Löfqvist uppföra ett mausoleum, där hans stoft omsider gravsattes.

I mitten av 1930-talet väcktes tanken på uppförande av ett krematorium i Ljusdal. En kommitté tillsattes bestående av Gustaf Forsberg, C.E. Dahlstrand och C.J. Berg, som arbetade åren 1936-1937. Hur arbetet fortskred och vilka förslag kommittén framlade framgår inte av kyrkorådets protokoll. Att frågan hölls levande visar dock ett kyrkorådsprotokoll från 11 dec 1952, varav framgår att Gustaf Forsberg avsåg sig ledamotskapet i kommittén och ersattes av LL.

Krematoriefrågan kom snart att sammankopplas med frågan om anläggande av ytterligare en begravningsplats. Därvid framkom önskemål att anlägga en skogskyrkogård, varvid man i första hand tänkte sig disponera ett område i Borr. Emellertid synes snart ett annat alternativ yppa sig, nämligen anläggande av en ny begravningsplats väster om den gamla kyrkogården, på mark tillhörande Västernäs. Den 5 maj 1957 beslöt kyrkorådet föreslå fullmäktige att inköpa området mellan gamla kyrkogården och Västernäs för att där anlägga en begravningsplats. Vidare ville kyrkorådet att fullmäktige skulle göra ett principuttalande att krematorium uppföres på annan plats, samt att man skulle besluta om inköp av 48.600 m² mark av Arvid Östling på Borrbacka till anläggande av skogskyrkogård med krematorium. Detta blev också fullmäktiges beslut. Medel för ändamålet avsattes och köpebrev upprättades.

Frågan om skogskyrkogård i Borr måste emellertid ganska snart ha förlorat sin aktualitet, eftersom i protokoll från 15 okt 1962 finns antecknat, att i bouppteckning efter Gustaf Skoglund har upptagits en donation till församlingen som bidrag till anläggande av en skogskyrkogård i Borr. När nu kyrkogården skulle anläggas på mark från Västernäs, hade Skoglund före sin död meddelat att legatet inte skulle utgå. Skogskyrkogårdsfrågan var ändå inte helt avskrivnen, ty den 10 dec 1962 efterlyste Nils Århammar skiss över området i Borr, som inköpts.

Nytt bokföringssystem

Under de år LL var kyrkokassör blev förvaltningen alltmer omfattande, samtidigt som bokföringssystemen i kommunerna förändrades. Troligen utgjorde denna omständighet bakgrunden till den motion som Gustaf Forsberg inlämnade till kyrkofullmäktige 1955 och som kyrkorådet yttrade sig över den 30 sept 1955. Gustaf Forsberg hade motionerat om en uppläggning av församlingens räkenskaper och bokslut i enlighet med vad som tillämpades av den borgerliga kommunen. Kyrkorådet beslöt att inhämta dåvarande och tidigare revisorers yttrande.

LL har synbarligen tagit intryck av motionen, ty i budgeten för 1956 har han gjort en uppdelning av kontona under särskilda huvudrubriker, så att en större överskådlighet vanns.

Den 23 okt redovisades revisorernas yttrande, vari dessa anförde att "de fördelar som skulle vinnas genom en omläggning icke på långt när kommer att motsvara de de dryga kostnader en omläggning till maskinbokföring skulle motsvara". Kyrkorådet beslöt därför att yrka avslag på motionen, vilket också synes ha blivit fullmäktiges beslut. Ty följande år återkommer Gustaf Forsberg, nu tillsammans med Olle Hedeén och Sven Höglund, med en motion, i vilken yrkas att fullmäktige låter Börje Lagnert i Landskommunernas förbund utreda uppläggningsen av bokföringssystemet, eftersom "nuvarande system synbarligen icke giver möjlighet till fullständig budgetredovisning och även i övrigt icke synes fylla nutida krav". Kyrkorådet tillstyrker en allsidig och förutsättningslös utredning.

Den 26-28 nov är LL på kurs för kyrkokassörer i Undersvik. Han har därvid bett Lagnert att besöka Ljusdal och informera kyrkorådet om nya metoder för bokföring av kyrkokassa. Den 17 jan 1957 besöker Lagnert Ljusdal. Kyrkorådets ledamöter har dessförinnan uppmanats att delta i informationen.

I och med utgången av 1957 avgick LL som kyrkokassör och ersattes av bokhållaren Olle Wiklund. LL hade då varit kassör i 32 år och var nu fyllda 68 år. LL var den siste inom kyrkorådet förtroendevalde kyrkokassören i Ljusdal.

Prästgård och församlingshem i Tallåsen

Det sista större ärende, som LL deltar i behandlingen av, är frågan om uppförande av prästgård och församlingshem i Tallåsen.

Från 1 jan 1962 inrättas en andra kommunistertjänst i Ljusdal med tjänsteställe i Tallåsen. Innehavare av tjänsten blir Anders Öhgren, född i Hybo. Avsikten är att i Tallåsen uppföra en prästgård. Den 15 sept 1961 föreligger förslag till prästbostad i Tallåsen till en kostnad av 130.000 kr. Kyrkorådet tillstyrker bygget och LL kommer sedermera att ingå i byggnadskommittén.

Kyrkorådets mening är att också ett församlingshem skall uppföras i Tallåsen. Emellertid synes många i Tallåsen ha uppfattat planerna som gällande uppförande av en kyrkobyggnad, mot vilket protester hördes. Den 11 mars 1963 anmäler LL och Ragnar Ström att de vid en församlingsafton i Tallåsen fått redogöra för intentionerna vad gällde lokaler i Tallåsen. De hade framhållit att en kyrka inte var aktuell utan endast ett församlingshem med ändamålsenliga lokaler för ett kyrkligt arbete. Med det beskedet tycktes kritikerna vara lugnade.

När LL deltar i sitt sista kyrkorådssammanträde den 9 dec 1963 är församlingshemsfrågan åter uppe till behandling. Sone Johansson avger en rapport, varav framgår att det planerade bygget beräknas kosta 600.000 kr. LL säger att det torde vara möjligt att ekonomiskt klara ett sådant bygge, och han riktar en vädjan till kyrkorådet att hålla frågan vid liv och genomföra projektet.

Vid sammanträdet uttalar ordföranden prosten Perstad ett tack till LL för hans mångåriga insats i församlingen. Med utgången av året avslutas LL:s förtroendemannagärning i Ljusdals församling: 46 år som ledamot av kyrkorådet och drygt 41 år som kyrkvärd. LL är nu 74 år gammal.

Ytterligare några ärenden

Till krönikan måste till sist antecknas några ärenden, som upptogs till behandling under de 46 åren och som speglar olika tidsskeden.

Den 20 febr 1920 protesterar kyrkorådet mycket bestämt mot ett förslag från en arbetsgrupp tillsatt av regeringen med uppgift att se över stiftsorganisationen.

Av protokollet framgår att arbetsgruppen bl a framlagt ett förslag att skilja Gästrikland och Hälsingland från Årkestiftet och lägga dessa landskap till ett nytt stift med Falun som stiftsstad. Kyrkorådet anför att Uppsala är den av ålder naturliga stiftsstad och tillägger att kommunikationerna till Uppsala är mycket bättre än till Falun.

Den 11 maj 1951 yttrar sig kyrkorådet över sakkunnigas betänkande rörande "kvinns behörighet till kyrkliga ämbeten och tjänster". Kyrkorådet biträder sakkunnigas förslag att ge kvinna tillträde till prästämbetet. Men LL reserverar sig och uttalar att kyrkorådet bort ansluta sig till Olov Hartman m fl:s reservation innebärande ett nej till kvinns tillträde till prästämbetet.

Den 25 maj 1959 anmäles i kyrkorådet att LL erhållit guldmedalj i femte storleken "för medborgerlig förtjänst", vilken överlämnats till honom på hans 70-årsdag den 14 maj.

Källa: Ljusdals församlings kyrkorådsprotokoll 1918-1963. Ljusdals kyrkoarkiv.
Dagböcker och huvudböcker 1926-1957. Ljusdals kyrkoarkiv

Förvaltade fonder

12

1957		
Jan 1	Ingående Balans	
	Bankräkningar	
	Altarpnyddads fonden	412 77 ¹
	Gravfonden	23235 67 ¹
	Barnhemfonden	109818 71 ¹
	Maria Olssons Donation	142159 ¹
	Biblioteks fonden	126019 ¹
	Nils och Brita Perssons fond.	83578 ¹
	Jonas Erikssons fond.	424557 ¹
	Prostimman Jonassons Minnes fond.	591926 ¹
	Prosten Jonssons Minne	70973 ¹
	Anilda Östlings Donation	62768 ¹
	August Anderssons Minnes fond.	57609 ¹
	Lara Olssons Donation	590227 ¹
	Lysterna Olssons Donation	372576 ¹
	Jonas Jonsson, Rångsta Donation	1266672 ¹
	Widmarks Biblioteks fond.	145171 ¹
	Löfgriets Grankassa	600103 ¹
	John Östlings Diakoniss fond	43162 ¹
	John Östlings Lyrkosängs fond.	31707 ¹
	Obligationer	40100 - 1
	Intecknings revers	29000 - 14982238 ¹
Dec 31	Bankräkningar	
	Insatt Löfgriets Grankassa	300 - 1
	Widmarks Biblio teks fond.	120 - 1 420 - 1 ¹

KOMMUNALNÄMNDSORDFÖRANDEN LARS LARSSON I ROLFHAMRE

I Ljusdals landskommuns historia är Lars Larsson i Rolfhamre den siste kommunalnämndsföranden, som tillika är kommunalkassör och därmed ansvarig för förvaltningen. Den 30 mars 1931 tar den då 41-åriga Lars Larsson säte och stämna i kommunalnämnden. Han förblir ordförande i nämnden t o m 1935 års utgång.

LL:s företrädare som nämndsförande var förvaltaren Lorentz Hallgren på Västernäs. Den 7 febr 1931 leder Hallgren sammanträdet och skriver protokoll. Också den 7 mars leder Hallgren sammanträdet men skriver inte protokollet. Vid nästa sammanträde den 18 mars anmäles att Hallgren avlidit. Vice ordföranden C A Englund i Tallåsen leder nu sammanträdet och Lars Johan Grönstedt utses till interimistisk kassör.

Den 30 mars deltar LL i sammanträdet som nyvald ordförande. Sammanträdet ledes emellertid av vice ordföranden. LL får fullmakt som kassör. Den 2 maj leder LL för första gången kommunalnämndens sammanträde. Närvarande är C A Englund, Johan Björklund, Jonas Helin, Bernhard Björk, Olof Engberg och Albert Jonsson. Lars Johan Grönstedt saknas. Den nyvalde ordföranden håller ett kortare anförande, i vilket han tackar för förtroendet och säger sig känna ansvaret stort. Han vet att nämndens ledamöter är dugande män, och han ber dem ha överseende med den nye ordförandens bristfällighet.

Arbetslöshet och nödhjälpsarbeten

Den dominerande frågan under hela den tid LL har huvudansvaret för kommunalförvaltningen i Ljusdals landskommun är konflikterna på arbetsmarknaden, arbetslösheten och depressionen. I kommunen finns en arbetslöshetskommitté med Jacob Bäck i Bäckebo som ordförande. Redan vid LL:s första sammanträde föreligger en framställning från arbetslöshetskommittén om ett anslag på 30.000 kr för att bereda arbete åt arbetslösa sockenbor efter Stocksbo-Öjungsvägen. Denna fråga bordlägges. Däremot villfar kommunalnämnden en begäran om 15.000 kr för ett liknande arbete i Hedstabacken. Nämnden föreslår fullmäktige att bevilja vägstyrelsen ett lån på detta belopp att senare återbetalas.

Som ett tecken på den stämning som präglade det ekonomiska och sociala läget i bygden detta år måste väl ses ett beslut av nämnden att inte ge några tillstånd till "nöjestillställningar under vardagskvällar under rådande arbetslöshet och fattigdom".

Vid nästa sammanträde den 26 maj återkommer arbetslöshetskommittén med en anhållan om ett anslag till Stocksbo-Öjungsvägen. Nu är nämnden mer positiv och föreslår fullmäktige att bevilja vägstyrelsen ett lån på 30.000 kr. Vidare föreslår man fullmäktige att ställa 5.000 kr till arbetslöshetskommitténs förfogande för arbetslöshetens bekämpande.

Vid de följande sammanträdena under sommaren 1931 noterar man att tillgängliga kommunala medel inte räcker för att täcka alla utgifter, varför man beslutar om två lån ur skogsaccisfonden, dels 25.000 kr ospecificerat, dels 35.000 kr att ställa till fattigvårdsstyrelsens förfogande. På hösten anslår man ytterligare 5.000 kr till arbetslöshetskommittén.

Den 5 dec yttrar sig nämnden över en motion av Nils Karlstrand och Anton Ring om en utredning om möjligheterna att som arbetslöshetsprojekt gräva den s k Kläppakanalen, vilket tillstyrkes. Detta projekt återkommer följande år och kallas omväxlande Kläppakanalen och Kyrksjöns sanering. Samtidigt tillstyrkes

att arbetslöshetskommittén får 10.000 kr i anslag.

Kommunen måste ha haft dålig likviditet i början av 1932. Den 6 febr lånar kommunen 20.000 kr av Anders Eriksson i Rolfhamre och 25.000 kr av J A Ohlsson i Rolfhamre mot 5 % ränta att tillhandahållas vägstyrelsen. Här måste LL ha tagit kontakt med långivarna, som var hans grannar.

Vid samma sammanträde noteras att staten kommer att ställa medel till kommunens förfogande för att få igång dikningsarbeten i skogen. 40 % av totalkostnaden skall lämnas i bidrag till de skogsägare, som sätter i gång dikningsarbeten.

Den 11 april föreslår nämnden fullmäktige att bevilja vägstyrelsen ytterligare 16.000 kr som räntefritt lån för Hedstavägen.

Ännu en gång måste kommunen låna pengar. Av Jonas Jonsson i Hamre upptas ett lån på 45.000 kr mot en ränta som med 1,5 % överstiger depositionsräntan. Också här måste LL:s personliga kontakter ha spelat in.

Den 4 juni lämnar kommunalnämnden ett anslag på 20.000 kr till arbetslöshetskommittén. Den 6 aug lånar man 20.000 kr ur Sundbergs fond till bekämpande av arbetslöshet.

På hösten 1932 skärps läget på arbetslöshetsfronten. Jag har starka minnen av berättelsen hur några hundra arbetslösa gjorde en uppvaktning för kommunalnämndens ordförande hemma i Rolfhamre. Vari de direkta kraven bestod har jag inget minne av. Men det måste vara den händelsen, som utgör bakgrunden till det som nu händer under november månad 1932.

Den 4 nov har LL kallat kommunalnämnden, fattigvårdsstyrelsen och arbetslöshetskommittén till ett gemensamt sammanträde. Där rapporterar LL om ett möte med de strejkande föregående kväll. De strejkande hade bitt om kommunens hjälp att få en lösning på arbetskonflikten med Marma-Långrör AB. En kommitté bestående av LL, Lars Johan Grönstedt och Gustaf Johansson tillsättes med uppdrag att undersöka vad som från kommunens sida kan göras.

Vid sammanträde med kommunalnämnden den 14 nov rapporteras att förhandlingarna med arbetarrepresentanterna har resulterat i en skrivelse till socialministern.

Den 29 nov föreligger en framställning från strejkande skogsarbetare om "understöd samt ett anslag på 10.000 kr för utdelning till arbetslösa". Nämnden avslår framställningen med motivering att kommunen redan vidtagit åtgärder i enlighet med lag och författning.

Hösten 1932 måste ha varit en tung tid för LL. Fastän endast nio år gammal följde jag mycket intresserat med i vad som hände på orten. För första gången hörde jag orden kommunist, syndikalist och svartskalle (strejkbrytare) Var det möjligen vid denna tid som skogskojan i Gillernmyran sprängdes i luften, eftersom en del svartfötter bodde där?

Arbetslösheten fortsätter 1933. Den 7 jan beviljas arbetslöshetskommittén ett anslag på 25.000 kr för nödhjälpsarbeten. Den 1 april meddelas att arbetslösa klandrat de kommunala myndigheterna och ställt ospecificerade krav, vilka nämnden avvisar. Nämnden beslutar att anslå 15.000 kr till ett vägbygge Loster-Tranviken-Vattuvalla och beslutar att upptaga ett lån på 25.000 kr.

Den 25 april beviljar länsstyrelsen ett lån på 25.000 kr för nödhjälpsarbeten. Vidare uttalar sig nämnden positiv till att stödja ett projekt för Kyrksjöns sanering, initierat av köpingsnämnden.

I oktober och november 1933 lämnas ett anslag på 5.000 kr till arbetslöshetskommittén och nämnes att projektet Kyrksjöns sanering och Kläppakanalen kommer att utföras som ställigt reservarbete.

1934 går in med fortsatt arbetslöshet. Den 13 jan anslås 15.000 kr till arbetslöshetskommittén. Den 7 april gör samma kommitté en framställning om ytterligare 30.000 kr i anslag. Ärendet bordlägges. Det viktiga är nu, säger kommunalnämnden, att arbetskonflikten löses. Den 27 april uttalar nämnden att den är villig att anslå 30.000 kr, men först sedan arbetskonflikten lösts.

Under sommaren 1934 måste läget på arbetsmarknaden ha lättat något, även om nämnden den 20 aug anslår 10.000 kr till Kyrksjöns sanering. Men i samma protokoll säges att arbetslöshetskommitténs ordförande (som nu är Bernhard Björk) skall få sitt arvode sänkt till 75 kr i månaden, eftersom kommitténs arbete nu är av ringa omfattning.

Under 1935, LL:s sista år som kommunalnämndsordförande, förekommer arbetslöshetsfrågan endast en gång. Den 20 april beslutar nämnden att anslå 30.000 kr till nödhjälpsarbeten, om inte arbeten finns att tillgå i den öppna marknaden. Medlen skall i så fall upplånas. Tystnaden i fortsättningen måste väl tolkas så att dessa pengar aldrig behövde utbetalas. Och i budgeten för 1936 finns intet arvode upptaget till arbetslöshetskommitténs ordförande, vilket måste betyda att den långa arbetslöshetsperioden nu är till ända.

LL:s tid som kommunalnämndsordförande dominerades helt av den mycket svåra situationen på arbetsmarknaden. I detta läge hade han den tyngsta och mest ansvarsfulla förtroendeposten i kommunen.

Kommunens ekonomi

Budgeten för respektive år säger en hel del om det ekonomiska och sociala läget i Ljusdals kommun åren 1931-1936:

	Budgeten omsluter	Antal skattekronor	Utdebitering
1931	132.125	27.250	3:30
1932	200.300	28.200	5:-
1933	344.160 1/	25.400	11:40
1934	255.940 2/	20.400	10:10
1935	332.200 3/	20.200	14:-
1936	298.368	20.675	12:25
1/ därav fattigvård	130.000		
2/ " "	111.000		
3/ " "	158.000		

Sundbergs testamente

Ett ärende som förekom till behandling många gånger under LL:s år som kommunalnämndsordförande, och som han kunde komma tillbaka till också på äldre dagar var Jonas Sundbergs testamente.

Den 15 jan 1932 håller nämnden ett extra sammanträde med anledning av att Jonas Persson Sundberg i Björnbäcken avlidit och hans testamente till förmån för Ljusdals landskommun hemlighållits av Per Herman Persson i Björnbäcken. LL anmäler vid sammanträdet att han varit i Björnbäcken tillsammans med landsfiskal Axel Fredriksson, varvid landsfiskalen, efter att ha underrättat Persson om de påföljder som ett undanhållande av testamentet kunde få för denne, fick Persson att ta fram testamentet. Jag har ett minne av att LL berättade att Persson hade gömt testamentet i vedboden (?)

Den 4 juni företes för nämnden en redovisning för Sundbergs testamente. Det kommunen tillkommande beloppet uppgick till 148.242 kr sedan arvoden, stämpelskatt och begravningskostnader på sammanlagt 32.746 kr avdragits. LL hade vägrat att underskriva redovisningen för förvaltningen av dödsboets tillgångar, eftersom han ansåg att de av boutredningsmannen uttagna arvoden var oskäligt högt. Nämnden biträder LL:s mening och beslutar att uttaga stämning på boutredningsmannen fru Anna Häggman med yrkande att oberättigade arvoden återbetalas. (Testamentsbeloppets storlek bör sättas i relation till kommunens budget för 1932 som uppgick till 200.300 kr!) Vid sammanträdet föreligger också en skrivelse från Per Herman Persson med yrkande att han skall från boet utfå ett belopp motsvarande en sen skuld till boet enligt löfte av Sundberg på dödsbädden. Nämnden avslår denna begäran, eftersom inget vitne finns.

Den 28 juni återkommer Persson och begär att få 7.000 kr ur dödsboet. LL får i uppdrag att göra "vissa undersökningar".

Den 6 aug meddelar Lars Johan Grönstedt att han talat med advokat Rydin i Gävle, som föreslagit nämnden att återkräva 6.000 kr av Anna Häggman. Om hon inte frivilligt återbetalar detta belopp skall stämning uttagas.

Den 17 september avslås Per Herman Perssons begäran om att utfå 7.000 kr ur dödsboet. Samtidigt föreligger en räkning från landsfiskal Fredriksson, varifrån denne begär 1.082 kr för tillrättaskaffande av testamentet, varav 1.000 kr är arvode. Nämnden finner detta belopp oskäligt och går med på att betala totalt 200 kr. Tydligen lät Fredriksson sig nöja med detta belopp, eftersom ärendet inte återkommer i protokollen. En jämförelse kan här göras: LL:s arvode för ett helt års arbete som kommunalnämndsordförande utgjorde 1932 2.000 kr!

Den 3 dec får Per Herman Persson 120 kr för kostnader i samband med avgivande av svaromål i testamentstvisten under förutsättning att han avsäger sig alla anspråk på vidare ersättning ur dödsboet.

Den 4 mars 1933 föreligger en skrivelse från Per Jonsson i Borr, där denne uppger sig vara äkta barn till Sundberg och stämmer Ljusdals kommun med yrkande att han ensam skall taga arv efter Sundberg. Jonsson hade i testamentet tillerkänts 10.000 kr men ville alltså inte nöja sig med detta belopp.

Den 2 sept får Grönstedt 200 kr och LL 150 kr för det arbete de haft i samband med rättegången mot Anna Häggman.

Den 13 jan 1934 meddelas att Per Jonssons stämning ogillats

Den 1 febr yrkar Per Herman Persson 717 kr i hyra för att han i två år inhyst Sundbergs lösa egendom. Nämnden säger bestämt nej och uppdrar åt LL att med vittnen bege sig till Björnbäcken och avskilja den kommunen tillhöriga egendomen, vilket Persson redan för ett år sedan anmodats göra men inte gjort. - Med denna protokollsparagraf avslutas följetongen om Sundbergs testamente. I två år har den upptagit nämndens och LL:s tid - vid sidan av alla frågorna om nödhjälpsarbeten!

Byggnadsärenden

Några byggnadsärenden av mer allmänt intresse behandlas under åren 1932-1935.

Den 5 mars 1932 anmäles vid sammanträdet att bevakningstornet på Björnberget blåst sönder och ramlat ner. Två alternativa förslag till nytt brandtorn föreligger: ett med stålskelett och ett helt i trä. Nämnden stannar för det senare och beslutar om ett nybygge till en kostnad av 6.200 kr, vilken förutsättes täckas av anslag från skogsbolagen och fjärdingskassorna.

Den 7 maj samma år föreligger en ritning till kommunalhus med läkarmottagning och bostad för provinsialläkaren till en kostnad av 84.000 kr. Den 29 nov utses en kommitté för bygget bestående av dr Per Zeidlitz, Johan Björklund och LL.

Under våren 1935 göres förberedelser för att uppföra en brandstation med arrestlokaler i Vij. Enligt ett första förslag kommer bygget att kosta 37.000 kr. Detta första förslag, som var utarbetat av byggmästare Olof Engberg i Kläppa, underkännes emellertid av brandkonsulenten, folkskoleinspektören och landsfiskalen, varför ett andra förslag utarbetas av byggmästare Jonas Sandbäck. Kostnaden enligt Sandbäcks förslag beräknas uppgå till 45.800 kr. Inte heller detta förslag accepteras av myndigheterna, varför arkitekt Carl Båth i Bollnäs utarbetar ett tredje förslag, vilket slutligen antages. Den 18 nov 1935 föreslår nämnden fullmäktige att låta uppföra en brandstation med arrestlokaler till en kostnad av 56.900 kr. Statsbidrag utgår med 20 % av byggnadskostnaden.

Centraliserad förvaltning

Som redan nämnts var LL under sina år som kommunalnämndsordförande också ansvarig för kommunalkassan och därmed också ytterst för hela den kommunala förvaltningen.

Den 7 jan 1935 föreligger en utredning om inrättande av en tjänst som kommunalkamrer. Den 19 mars uttalar nämnden en tveksamhet till förslaget att centralisera förvaltningen till ett kommunalkontor med anställda kamrer. Kommunen anses för liten och kostnaden för hög. Den 20 april föreligger icke desto mindre ett utarbetat förslag till en centralisering av förvaltningen fr o m 1 jan 1936. Kommunalnämnden avstyrker förslaget. Men kommunalfullmäktige beslutar mot nämndens avstyrkande att en centralisering skall ske. Den 21 sept föreligger ett reglemente för medelsförvaltningen i kommunen, innebärande att en kommunalkamrerstjänst inrättas. Tjänsten skall sökas senast 5 nov. När man därefter den 30 sept i nämnden behandlar budgeten för 1936 finns i den upptagna följande poster: kommunalkamrers lön 5.000 kr, skrivbiträde 1.500 kr, kontorskostnader 2.000 kr, kommunalnämndens ordförande 1.000 kr. Därtill kommer ett engångsanslag på 2.000 kr till möbler.

Bland de sökande till kommunalkamrerstjänsten uppföres på tredje rummet Johan Björklund, vilken också utses. Till skrivbiträde utses Ivar Larsson, Forsa.

Med utgången av 1935 avgår LL som kommunalnämndens ordförande. Hans årsarvode 1931-1933 uppgick till 2.000 kr, och 1934-1935 till 2.500 kr. Den 2 jan 1932 beslöt nämnden inköpa en Original Odhner räknemaskin för 290 kr och den 27 april 1934 en ny räknemaskin av samma fabrikat för 437 kr. Dessa belopp kan sättas i relation till kostnaderna för den centraliserade förvaltningen. "Kommunalkontoret" intill utgången av 1935 var rummet innanför köket hemma i Rolfhamre, för vilket LL knappast uppbar någon hyra. "Väntrummet" var köket.

Övrigt

Ur protokollen från de aktuella åren kan ytterligare några ärenden hämtas fram.

Den 2 jan 1932 beslutar nämnden att hålla sina sammanträden kl 5 em varje första helgfria lördag i månaden.

Den 28 juni 1934 anmäles att kronprinsparet skall komma på besök till Ljusdal.

Den 8 juni 1935 anmäles att Moströms i Måga har flyttat till Enånger. Kommunen inlöser fastigheten för 300 kr för att förebygga att någon annan flyttar in där.

Från min barndom har jag minnen av hur det såg ut hos Moströms i Måga. Ett hus närmast liknande ett grått skjul, nödtorftigt lappat, och under inga förhållanden uppfyllande de allra elementäraste krav på familjebostad.

Den 3 jan 1935 föreligger en förfrågan från landstinget om kommunen vill upplåta fri tomtmark för den händelse ett lasarett bygges i Ljusdal. Naturligtvis säger nämnden ja!

Källa: Ljusdals landskommuns kommunalnärndsprotokoll 1931-1935. Ljusdals kommuns arkiv.